

Høringsnotat

Forslag til ny ordning for stønad til briller til barn

Utsendt: 23. mai 2022

Høringsfrist: 10. juni 2022

Innholdsfortegnelse

Høringsnotat.....	1
1. Bakgrunn.....	3
2. Gjeldende rett.....	3
3. Departementets vurderinger og forslag	4
4. Hjemmel.....	5
5. Internasjonale avtaler	5
6. Ikrafttredelse, økonomiske og administrative konsekvenser	6
7. Utkast til endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd.....	7

1. Bakgrunn

Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet at den ønsker å forbedre brillestøtteordningen. Med bakgrunn i budsjettforliket mellom Ap/Sp og SV som ble inngått 29. november 2021, vedtok Stortinget i desember en bevilgning på 220 mill. kroner til briller til barn:

«Flertallet viser til bevilgning på 220 millioner kroner til å gjeninnføre ordningen med brillestøtte for barn slik den var før Solberg-regjeringen kuttet i ordningen. Flertallet understreker at det kan være rom for forbedringer i den gamle ordningen, og imøteser at regjeringen vurderer dette.»

Utgiftene til briller under den forrige ordningen ble mer enn tredoblet i perioden 2008 til 2018. Arbeids- og velferdsetaten tok derfor initiativ til en gjennomgang av ordningen.

Gjennomgangen viste at det var store variasjoner i praksis, bl.a. at det i mange tilfeller var gitt støtte til dyrere briller enn det som anses nødvendig og tilstrekkelig gitt formålet med ordningen, og at det i svært mange tilfeller ble gitt stønad til briller etter at behovet for briller til forebygging og behandling av amblyopi var opphørt.

Etter revisjonen av retningslinjene er dagens ordning for stønad til behandling og forebygging av amblyopi utformet slik at den omfatter samtlige personer som står i fare for å utvikle amblyopi. Ordningen er nå mer målrettet enn tidligere og i tråd med den opprinnelige intensjonen da ordningen ble opprettet.

De fleste barn har i dag ikke rett til å få dekket utgifter til briller til ordinær synskorrigerende. En innføring av en ny ordning vil gi rett til stønad til en ny gruppe av mottakere, som etter tidligere ordninger ikke har eller skulle hatt rett til brillestøtte. Uavhengig av hvordan en ny ordning vil utformes, vil en ny ordning være en forbedret rettighet sammenlignet med tidligere (også før 2020).

En «forbedret gjeninnføring» innebærer derfor at det utformes en ny ordning for barn og unge som har behov for synskorrigerende av ulike årsaker (dvs. også for barn som ikke oppfyller vilkårene i amblyopiordningen).

2. Gjeldende rett

Det er et kompensatorisk prinsipp som ligger til grunn for rett til stønad etter folketrygdloven kapittel 10. Formålet med ytelser etter dette kapitlet er å kompensere for bestemte utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet for medlemmer som har sykdom, skade eller lyte.

De færreste med et dokumentert behov for briller fyller dette vilkåret, da vanlig nærsynthet, langsynthet og skjeve hornhinner skyldes naturlige variasjoner i øyets utforming, og ikke sykdom, skade eller lyte. Videre dekker ikke folketrygden hjelpemidler som må anses å være

vanlig i befolkningen, dvs. utgifter som det er vanlig å ha i befolkningen. «Vanlige» briller må anses å falle i denne kategorien.

Ut fra dagens regelverk kan derfor briller i utgangspunktet ikke dekkes som et hjelpemiddel etter folketrygdloven kapittel 10. Det er imidlertid to unntak fra dette:

- Briller kan dekkes i de tilfeller hvor behovet skyldes sykdom eller skade i synsapparatet og brillen ikke representerer en løsning det er vanlig å anskaffe for befolkningen for øvrig.
- Briller kan dekkes som et ledd i forebygging eller behandling av amblyopi (behandlingshjelpemiddel).

I dette høringsnotatet foreslås det å innføre en ny tredje ordning som gir rett til å få dekket utgifter til briller. Den nye ordningen må hjemles særskilt.

3. Departementets vurderinger og forslag

Departementet har vurdert flere ulike alternativer til innretning av stønad, herunder (a) en relativt lav lik sats for alle stønadsmottakere opp til 18 år, (b) aldersgrense inntil 15 år og satser beregnet ut fra anslåtte kostnader ved å anskaffe briller med en gitt styrke, (c) aldersgrense på inntil 18 år og da med noe lavere satser enn i alternativ b, eller (d) aldersgrense på inntil 18 år, satser beregnet ut fra anslåtte kostnader ved å anskaffe briller med en gitt styrke men med økt krav til nedsatt syn for å komme inn i ordningen med stønad sammenlignet med alternativ b og c.

En lavere flat sats (a) vil være enklest å administrere for Arbeids- og velferdsetaten, men da vil brukerne med behov for de dyreste brillene få dekket en mindre andel av sine faktiske utgifter enn de med behov for billigere briller. Ordningen med briller til behandling og/eller forebygging av amblyopi har ingen øvre aldersgrense. Personer over 10 år må imidlertid legge fram særskilt dokumentasjon fra øyelege eller optiker på at det fortsatt er behov for briller for forebygging og behandling, da dette behovet i de fleste tilfeller før fylte 10 år. Det er heller ikke ønskelig å sette en øvre aldersgrense på 15 år (b) og dermed utelukke barn mellom 15 og 18 år fra den nye ordningen. Fordelen med å stille strengere krav til nedsatt syn (d) er at man kan prioritere gruppen med behov for de dyreste brillene. Departementet mener likevel at det er uheldig å utelukke gruppen med behov for lavest brillestyrke fra ordningen.

Departementet foreslår derfor en modell med 5 ulike satser fastsatt ut fra en andel av anslåtte kostnader ved å anskaffe briller med en gitt styrke og at stønad ytes inntil barnet fyller 18 år. Etter departementets syn er denne modellen best egnet til å sikre at alle barn mellom 0-18 år får en god ordning, der de vil få dekket opp mot 75 prosent av utgiftene knyttet til anskaffelse av ett par briller per år.

Følgende forutsetninger ligger til grunn for ordningen:

- Fastsatte stønadsbeløp/faste satser ut fra egenskaper ved brillen.

- Ordningen bør i så stor grad som mulig ha objektive vilkår uten behov for synsfaglig kompetanse og skjønnsmessige vurderinger - dette for å forenkle søknadsbehandlingen.
- Regelverket bør utformes slik at det muliggjør en digital forvaltning av ordningen.
- Unngå at stønadsmottakere i ny ordning kommer bedre ut enn i tilgrensende ordninger for å unngå forskyvning mellom ordningene.
- Det kan gis stønad til maksimalt én brille per år.
- Reparasjoner, kontaktlinser, flerstyrkeglass (progressive glass) og rene lesebriller dekkes ikke.

Med dette blir satsstrukturen som følger:

Enstyrkebriller med styrker ≤ 4 D	Sats 1	900 NOK
Enstyrkebriller med styrker $\geq 4,25$ D $\leq 6,00$ D	Sats 2	1800 NOK
Sfærisk styrke på minst ett glass $\geq 6,25$ D $\leq 8,0$ D og/eller cylinderstyrke $\geq 4,25$ D $\leq 6,0$ D	Sats 3	2325 NOK
Sfærisk styrke på minst ett glass $\geq 8,25$ D $\leq 10,0$ D og eventuelt cylinderstyrke $\leq 6,0$ D	Sats 4	2700 NOK
Sfærisk styrke på minst ett glass $\geq 10,25$ D og/eller flerstyrkebriller med sfærisk styrke på minst ett glass $\geq 8,25$ D og/eller cylinderstyrke $\geq 6,25$	Sats 5	3975 NOK

I forslaget vil alle opp til 18 år få en forholdsmessig stønad tilsvarende om lag 75 prosent av kostnadene.

4. Hjemmel

Departementet har vurdert hvordan en ny ordning kan hjemles. Et alternativ er å hjemle i Stortingets årlige budsjettvedtak, tilsvarende servicehundordningen. Imidlertid ser vi at det er mest hensiktsmessig å hjemle ordningen i folketrygdloven og da i en ny paragraf 10-7 a. Inntil en slik lovhjemmel er på plass, foreslås det at ordningen midlertidig hjemles i Stortingets budsjettvedtak.

For å etablere lovhjemmel i folketrygdloven for stønad til barnebriller, foreslår departementet å gjøre særlig unntak fra krav til sykdom, skade eller lyte i egen lovhjemmel. Samtidig foreslår departementet en forskriftshjemmel for å kunne gi utfyllende retningslinjer for stønad til briller til barn.

5. Internasjonale avtaler

Avtalen om Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde av 2. mai 1992 (EØS-avtalen) gjør Norge til en del av EUs indre marked. Reglene i EU om fritt varebytte og fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital – de såkalte «fire frihetene» – er gjennomført i norsk rett ved lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv.

Utgangspunktet ved enhver EØS-rettslig vurdering av trygdeytelser og stønader er hovedprinsippene om fri flyt av personer og etableringsretten (for selvstendig næringsdrivende og tjenesteytere/-mottagere) i EØS-avtalens art. 28 og 31. Disse forbyr Arbeids- og inkluderingsdepartementet nasjonale regler og praksis som direkte eller indirekte diskriminerer på grunn av nasjonalitet eller utgjør en restriksjon på fri bevegelighet.

Trygdeforordning 883/2004 (som erstattet forordning 1408/71) ble innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteéns beslutning nr. 76/2011 av 1. juli 2011, som trådte i kraft 1. juni 2012. Trygdeforordningen er videre supplert av reglene i den tilknyttede forordning 987/2009 (gjennomføringsforordningen), som inneholder en rekke administrative bestemmelser. Trygdeforordningen tar sikte på å koordinere og ikke harmonisere EØS-statenes nasjonale trygdelovgivning. For personer som er omfattet av trygdeforordningen, (EF) nr. 883/2004 og (EF) nr. 987/2009, (i utgangspunktet EØS-borgere samt statsløse og flykninger bosatt i EØS-stater, og deres familiemedlemmer) vil opphold i andre EØS-land likestilles med opphold i Norge når bestemmelsen stiller krav til opphold i Norge for å få rett til ytelsen.

Stønad til barnebriller er ment å gi foreldre til barn, med behov for synskorreksjon av andre årsaker enn sykdom, skade eller lyte, en økonomisk kompensasjon for utgifter til briller. Som beskrevet under kapittel 2 om gjeldende rett kan denne stønaden ikke anses som en trygdeytelse. Den faller heller ikke inn under noen av risikoene som trygdeforordningen oppstiller og forordningen vil dermed ikke komme til anvendelse på stønad til barnebriller.

6. Ikrafttredelse, økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at ny ordning trer i kraft fra 1. august 2022.

Den foreslåtte modellen er anslått å gi årlige merutgifter over stønadsbudsjettet på i størrelsesorden 190-200 mill. kroner. Det er knyttet usikkerhet til anslagene, ettersom dette er en helt ny ordning med en annen målgruppe enn de som tidligere har fått brillestøtte over folketrygden.

Med innføring av ny ordning som omfatter alle barn som har behov for briller, har Arbeids- og velferdsdirektoratet anslått et økt sakstilfang på drøye 140 000 søknader per år. Dette innebærer mer enn en firedobling av antallet innvilgede søknader sammenlignet med 2021.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har påpekt at det vil være krevende å ferdigstille digitale saksbehandlingsløsninger for en ny ordning fra 1. august 2022. En innføring fra dette tidspunktet vil mest sannsynlig medføre at etaten i en periode må manuelt saksbehandle søknader inntil det utvikles en automatisert løsning. Dette kan få innvirkning på tiden det tar å behandle søknader.

De administrative kostnadene knyttet til utvikling av IKT-løsningen, løpende administrative kostnader ved en mest mulig automatisert løsning og kostnadene til ev. manuell saksbehandling i oppstarten, vil være avhengig av hvordan ordningen innrettes. På usikkert grunnlag anslår departementet at de utgjør i størrelsesorden 15 mill. kroner.

7. Utkast til endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd

§ 10-7 a

Det kan gis stønad til briller til barn med behov for synskorreksjon av andre grunner enn sykdom, skade eller lyte.

Departementet gir nærmere forskrift om stønad etter denne paragrafen.